

**ŠEIMOJE, ŠEIMYNOJE AR SOCIALINĖS GLOBOS ĮSTAIGOJE
GLOBOJAMO (RŪPINAMO) VAIKO,
KURIAM SKIRTA (-OS) MINIMALI (-OS) AR VIDUTINĖ PRIEŽIŪROS PRIEMONĖ (-S),
SITUACIJOS APŽVALGA**

2018 m. kovo 21 d.

Lietuvoje Vaiko minimalios ir vidutinės priežiūros įstatymo (toliau – Įstatymas) nuostatos įgyvendinamos daugiau nei devynerius metus, per kuriuos susiformavo gana skirtinga savivaldybių praktika šioje srityje. 2015 m. Specialiosios pedagogikos ir psichologijos centras Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministerijos užsakymu atliko Įstatymo nuostatų įgyvendinimo analizę, siekdamas visapusiškai įvertinti šią sritį reglamentuojančių teisės aktų nuostatų taikymo patirtį, tobulinimo galimybes, pateikė rekomendacijas savivaldybėms. Pažymėtina, kad minėtos analizės išvadų bei rekomendacijų pagrindu inicijuoti ir nuo 2017 m. rugsėjo 1 d. priimti Įstatymo pakeitimai.

Valstybės vaiko teisių apsaugos ir įvaikinimo tarnyba prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos (toliau – Tarnyba), vadovaudamasi Tarnybos nuostatų, patvirtintų Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2005 m. spalio 20 d. nutarimu Nr. 1114 „Dėl Valstybės vaiko teisių apsaugos ir įvaikinimo tarnybos prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos nuostatų patvirtinimo“, 8.1.1, 8.1.4 p., pagal kompetenciją koordinuoja savivaldybių administracijų Vaiko teisių apsaugos skyrių (toliau – VTAS) veiklą, rengia su vaiko teisių apsauga susijusių klausimų sprendimo apžvalgas ir formuoja vienodą VTAS veiklos praktiką.

Tarnyba, atsižvelgdama į minėtas Tarnybos funkcijas ir Bendrųjų vaiko teisių apsaugos skyrių nuostatų, patvirtintų Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2002 m. gruodžio 17 d. nutarimu Nr. 1983 (toliau – Nuostatai), 6.1, 7.2–7.3, 7.9–7.10, 7.18–7.19, 7.26, 7.35, 7.37–7.39, 8.8 ir 13.5 p. numatytas VTAS funkcijas, teises bei pareigas, siekdama išsamesnės globojamo (rūpinamo) vaiko, kuriam skirta minimali (-os) ar vidutinė priežiūros priemonė (-s), situacijos analizės, 2017 m. spalio 20 d. raštu Nr. S-5089 kreipėsi į VTAS, prašydama išsamiai, pagal VTAS taikomą praktiką, užpildyti klausimyną.

Pažymėtina, kad Klausimyno imtis dėl globojamam (rūpinamam) vaikui skirtų minimalios (-ių) ar vidutinės priežiūros priemonės (-ių) taikyta tikslingai dėl Tarnybos atstovų vizitų VTAS bei socialinės globos įstaigose metu pastebėtos skirtingos praktikos, susijusios su minimalios (-ių) ar vidutinės priežiūros priemonės (-ių) įgyvendinimo užtikrinimu.

Klausimynas sudarytas tikslu apžvelgti globojamo (rūpinamo) vaiko minimalios (-ių) ar vidutinės priežiūros priemonės (-ių) skyrimo, vykdymo, kontrolės bei tarpinstitucinio bendradarbiavimo praktinius aspektus savivaldybėse, pateikti išvalgas ir rekomendacijas dėl vaiko teisių ir teisėtų interesų užtikrinimo tobulinimo.

Apklausoje dalyvavo 60 VTAS iš 60, t. y. 100 % visų VTAS.

Žemiau pateikiama apibendrinta iš 60 VTAS gauta informacija.

1. Minimali (-os) priežiūros priemonė (-s)

1.1. Minimalios (-ių) priežiūros priemonės (-ių) skyrimas

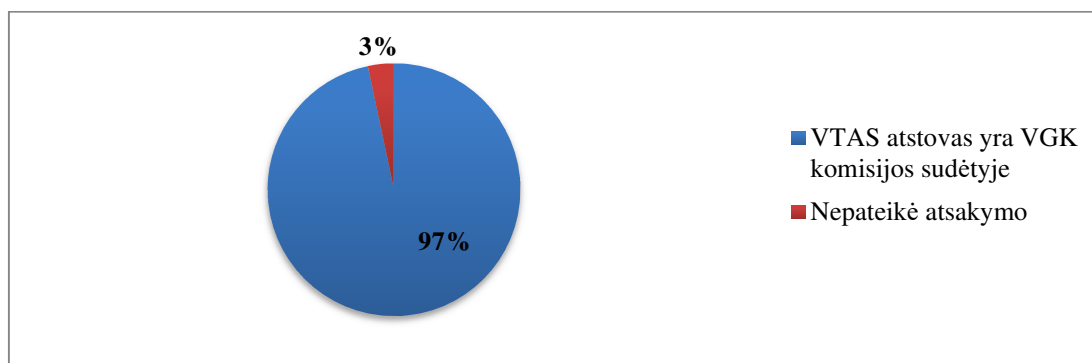
Remiantis VTAS duomenimis, *per 2017 m. (iki 2017-11-08) minimali (-os) priežiūros priemonė (-s) skirta (-os) 480 vaikų*, iš jų 17 globojamiems (rūpinamiems) šeimoje, 1 – šeimynoje ir 117 – socialinės globos įstaigoje (žr. Priedas Nr. 1). Atitinkamai *globojamų (rūpinamų) vaikų skaičius sudaro 27,5 proc. visų vaikų skaičiaus*, kuriems per 2017 m. skirta (-os) minimali (-os) priežiūros priemonė (-s).

Savivaldybės administracijos Vaiko gerovės komisijos (toliau – VGK) siūlymu ir savivaldybės administracijos direktoriaus įsakymu, *dažniausiai minimali (-os) priežiūros priemonė (-s) globotiniams (rūpintiniams) skirta (-os) dėl vaiko elgesio, darančio žalą ar keliančio pavojų jam pačiam arba aplinkiniams, o vaiko atstovų pagal įstatymą, vietos bendruomenės pastangų nepakako teigiamiems jo elgesio pokyčiams pasiekti (72 atvejais)*, taip pat dėl nesimokymo pagal privalomojo švietimo programas (ar ugdymo įstaigos nelankymo) – 25 atvejai. Padarius administracinį nusižengimą, tačiau, vadovaujantis Lietuvos Respublikos administracinių nusižengimų kodekso nuostatomis, globotiniui (rūpintiniui) nebuvo paskirta administracinė nuobauda – 10 atvejų, o padarius nusikaltimo ar baudžiamojo nusižengimo požymių turinčią veiką, tačiau šios veikos padarymo metu vaikas nebuvo sukakęs Lietuvos Respublikos baudžiamajame kodekse nustatyto amžiaus, nuo kurio pagal Lietuvos Respublikos baudžiamuosius įstatymus galima baudžiamoji atsakomybė už

padarytą veiką – 8 atvejais. Dėl padarytos veikos, turinčios administracinių nusižengimų požymių, tačiau šios veikos padarymo metu globotinis (rūpintinis) nebuvo sukakęs Lietuvos Respublikos administracinių nusižengimų kodekse nustatyto amžiaus, nuo kurio atsiranda administracinė atsakomybė – 6 atvejais. 2 VTAS dėl 11 vaikų minimalios (-ių) priežiūros priemonės (-ių) skyrimo pagrindų nenurodė.

Paprastai visais atvejais VTAS, kaip globą (rūpybą) vykdanči institucija, pažymėjo teikiantys informaciją raštu apie vaiką VGK – globėjo (rūpintojo) pareigų vykdymą, vaiko charakteristikas, numanomas netinkamo jo elgesio priežastis, anksčiau teiktą pagalbą bei siūlymą apie taikytiną (-as) minimalią (-ias) priežiūros priemonę (-es).

Pažymėtina, jog 58 VTAS (97 proc.) nurodė, kad jų atstovas yra savivaldybės VGK komisijos sudėtyje, 2 VTAS (3 proc.) – atsakymo nepateikė (žr. 1 pav.).

1 pav. VTAS dalyvavimas VGK.

VTAS pateiktais duomenimis, 108 atvejais iš 132, vienam globotiniui (rūpintiniui) buvo skirta daugiau nei viena minimali priežiūros priemonė (kelios tarpusavyje suderintos), bet pastebėta, jog savivaldybėse išlieka nekintanti tendencija¹ *vaiko minimalios (-ių) priežiūros priemonės (-ių) vykdančiu asmeniu skirti švietimo ar socialinės globos įstaigą ir (ar) abi minėtas*, žr. 1 lentelę.

1 lentelė. Globojamų (rūpinamų) vaikų skaičius, kuriems per 2017 m. paskirta (-os) minimali (-os) priežiūros priemonė (-s) ir ją (-as) vykdančys asmenys

Vaiko minimali (-os) priežiūros priemonė (-s)	Vaiko minimalią(-ias) priežiūros priemonę (-es) vykdančys asmenys (vaikų skaičius)									
	Bendrojo ugdymo mokykla	Profesinio mokymo įstaiga	Švietimo pagalbos įstaiga	Socialinių paslaugų centras	Vaikų ir jaunimo dienos centras	Nevyriausybė organizacija	Seniūnija*	Globos įstaiga	Policijos įstaiga	Kita (irašyti) – sveikatos priežiūros įstaigos (psichiatras, psichologas, neurologas, priklausomybių ligų specialistas)
Specialisto darbas (konsultacijos) su vaiku	51	4	17	2			4	53	3	7
Lankyti vaikų dienos centrą	4				8					
Dalyvauti socialinio ugdymo, reabilitacijos, integracijos, prevencijos ir kitose programose (pavyzdžiui, EPP programa)	24		3	4	2		2	30		2
Iki 16 metų mokyti pagal pradinio ir pagrindinio mokymo programas	53	3		2			1	23		1

¹ Lyginant su Specialiosios pedagogikos ir įstatymo nuostatų centro analizėje „Vaiko minimali ir vidutinė priežiūra Lietuvoje ir užsienyje: teisiniai ir praktiniai aspektai“ (2015) pateiktais duomenimis.

Kita (įrašyti) – mokyti kitoje ugdymo įstaigoje / įpareigojimas būti namuose tam tikru laiku / gydymas priklausomybių ligų centre / darbo paieška	1							11	3	

*vaikams minimali priežiūra pradėta taikyti socialinės globos įstaigoje ir buvo ruošiamasi juos sugrąžinti į šeimą

Matyti, jog per 2017 m. (iki 2017 m. lapkričio 8 d.) socialinės globos įstaigos *visais atvejais* skirtos joje globojamų (rūpinamų) vaikų minimalios (-ių) priežiūros priemonės (-ių) vykdytojais (ar vienu iš vykdytojų, kai skiriama daugiau nei viena minimali priežiūros priemonė).

Pagal teisės aktų nuostatas *vaiko minimalios (-ių) priežiūros priemonės (-ių) vykdančiu asmeniu neturėtų būti skiriamas vaiko atstovas pagal įstatymą, nes jį skiriant vykdytoju, neužtikrinamas Įstatyme įtvirtintų vaiko atstovo ir minimalios (-ių) priežiūros priemonės (-ių) vykdytojo teisių ir pareigų įgyvendinimas.*

Lieka neaiškios V GK ir (ar) VTAS siūlymų skirti vaiko globėją (rūpintoją) minimalios (-ių) priežiūros priemonės (-ių) vykdytoju priežastys, atsižvelgiant į minėtą teisinį reguliavimą, taip pat atkreiptinas dėmesys dar ir į tai, kad 2017 m. dažniausi pagrindai, dėl kurių globotiniams (rūpintiniams) skirta (-os) minimali (-os) priežiūros priemonė (-s), rodo, jog *vaiko atstovų pagal įstatymą, vietos bendruomenės pastangų nepakako teigiamiems vaikų elgesio pokyčiams pasiekti.*

Atsižvelgiant į aukščiau išdėstyta, darytina išvada, kad VTAS, vykdydamas globos (rūpybos) priežiūros funkcijas ir teikdamas teisės aktų nustatyta tvarka išvadas savivaldybės administracijos direktoriui ar jo įgaliotam asmeniui dėl minimalios (-ių) priežiūros priemonės (-ių) vaikui skyrimo, turėtų *visapusiškai įvertinti Įstatymo nuostatų dėl globotinio (rūpintinio) atstovo bei minimalios (-ių) priežiūros priemonės (-ių) vykdytojo teisių bei pareigų įgyvendinimą.*

Manytina, kad tokiais atvejais vaiko atstovams pagal įstatymą patiems yra reikalinga pagalba – netinkamas vaiko elgesys gali būti susijęs su atstovų pagal įstatymą bendravimo su vaiku įgūdžių ir (ar) kt. kompetencijų stoka. Todėl Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2017 m. liepos 5 d. įsakymu Nr. V-555 patvirtintų Vaiko minimalios ir vidutinės priežiūros priemonių ar auklėjamojo poveikio priemonės įgyvendinimo savivaldybėje organizavimo, koordinavimo ir kontrolės rekomendacijų 30 p. numatyta, kad socialinės globos įstaigai gali būti siūloma tobulinti darbuotojų kvalifikaciją, dalyvauti taikinamojo tarpininkavimo (mediacijos) procese, inicijuoti prevencinių, socialinių įgūdžių ugdymo ar kitų programų įgyvendinimą įstaigoje, organizuoti darbuotojams konsultacijas ar teikti profesinio konsultavimo (supervizijų) paslaugas.

Taip pat atkreiptinas dėmesys, jog, esant vaiko ugdymo įstaigos nelankymo problemai, svarbu įvertinti, ar tikslinga vaiko minimalią (-ias) priežiūros priemonę (-es) vykdančiu asmeniu skirti ugdymo įstaigą, kuri prieš kreipiantis į V GK *privalėjo būti išnaudojusi visas švietimo pagalbos galimybes.* Anksčiau ugdymo įstaigoje teikta pagalba vaikui, jei ji buvo neefektyvi, tikėtina bus neveiksminga ir skiriant ją kaip minimalią priežiūros priemonę. Taigi V GK tenka atsakomybė įvertinti, dėl kokių priežasčių *ugdymo įstaigoje įgyvendintos priemonės nebuvo efektyvios*, ir tik tada priimti sprendimą dėl vaiko minimalios (-ių) priežiūros priemonės (-ių) vykdytojo paskyrimo.

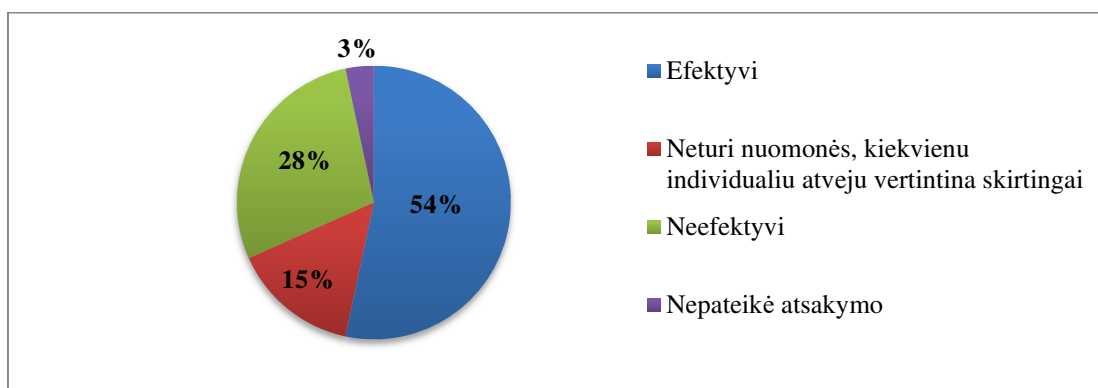
Pastebėtina, kad atsakomybės pasidalijimas tarp visų proceso dalyvių reiškia, kad V GK nariai yra atsakingi ne tik už tinkamą vaiko problemų, poreikių vertinimą, sprendimų priėmimą, bet ir vaiko atstovų pagal įstatymą įgalinimo prielaidų kūrimą ir įgyvendinimą.

1.2. VTAS dalyvavimas globotinio (rūpintinio) minimalios (-ių) priežiūros priemonės (-ių) vykdymo procese bei minimalios (-ių) priežiūros priemonės (-ių) efektyvumas

Preziumuotina, kad VTAS, *kaip vienam pagrindinių vaiko globos (rūpybos) priežiūrą vykdančių institutų,* tenka didesnė atsakomybė nei kitiems V GK nariams minimalios (-ių) priežiūros priemonės (-ių) *skyrimo globotiniams (rūpintiniams) procese bei jų vykdymo kontrolės užtikrinime.* Taip pat vaiko teisių apsaugos ir teisės pažeidimų prevencijos gerinimo savivaldybėje srityje, vykdamas teisės aktuose nustatytas VTAS funkcijas – bendradarbiauti su savivaldybės administracijos struktūriniais padaliniais, globėjų (rūpintojų), itėvių mokytojais (konsultantais) ir kitomis vaiko gerovės srityje veikiančiomis institucijomis bei derinti su jais veiksmus ir sprendimus, rengiant bendrus pasitarimus globėjams (rūpintojams), socialinių globos įstaigų darbuotojams vaikų globos (rūpybos) vykdymo užtikrinimo įstaigoje klausimais.

24 VTAS (**40 proc.**) pažymėjo esantys aktyvūs globotiniams (rūpintiniams) skirtų minimalios (-ių) priežiūros priemonės (-ių) vykdymo procese, teikdami teises ir kt. konsultacijas, vertindami priimamus sprendimus, atlikdami vykdymo ataskaitų analizę. Tačiau 17 VTAS (**28,33 proc.**) nurodė vaiko minimalios (-ių) priežiūros priemonės (-ių) vykdymo ataskaitų nekontroliuojantys – minimalią (-ias) priežiūros priemonę (-es) vykdančias asmenis rengia ataskaitas, kurias pateikia VGK pirmininkui ar tarpinstitucinio bendradarbiavimo koordinatoriui (toliau – TBK), o VTAS, priklausomai nuo aplinkybių, organizuoja reikiamą pagalbą globėjui (rūpintojui), vaikui. 9 VTAS (**15 proc.**) duomenimis, informacija apie priežiūros priemonės vykdymą gaunama, atliekant globojamo (rūpinamo) vaiko aplankymus ar globos (rūpybos) peržiūrų metu. 2 VTAS (**3,33 proc.**) pažymėjo, kad reaguoja, gavę pranešimą apie minimalios (-ių) priežiūros priemonės (-ių) nevykdymą (aiškinasi priežastis). 2 VTAS (**3,33 proc.**) domisi situacija, artėjant skirtos priežiūros priemonės pabaigai. 1 VTAS (**1,67 proc.**) nurodė, jog minėtos stebėsenos nevykdo, o 5 VTAS (**8,33 proc.**) informacijos nepateikė.

32 VTAS (**54 proc.**) vertinimu, minimalios (-ių) priežiūros priemonės (-ių) skyrimas yra efektyvi vaiko netinkamo elgesio korekcinė priemonė (žr. 2 pav.), tačiau tuo pačiu susiduriama su nepakankama minimalių priežiūros priemonių įvairove bei kokybe, prevencinių priemonių ir kompleksiskai teikiamų paslaugų savivaldybėje trūkumu – trūksta individualaus darbo su vaiku bei vykdymo kontrolės užtikrinimo, daugumoje atvejų galimos skirti minimalios priežiūros priemonės jau yra išnaudotos.

2 pav. VTAS nuomonė apie minimalios (-ių) priežiūros priemonės (-ių) efektyvumą.

Vaiko minimalios priežiūros priemonių vykdymas yra savarankiška savivaldos funkcija (Lietuvos Respublikos vietos savivaldos įstatymas). Didžiausia atsakomybė ir pasitikėjimas suteikiamas arčiausiai vaiko esantiems kompetentingiems asmenims, o vietos valdžiai leidžiama sąmoningai rūpintis savo teritorijoje gyvenančių vaikų gerove ir įvairiomis formomis bei būdais efektyviai spręsti jų problemas. Vaiko gerovės politikos kūrimo ir įgyvendinimo labai svarbus vaidmuo skirtas VGK, kurios koordinuoja ugdymo, resocializacijos, prevencijos ir kitų programų įgyvendinimą savivaldybių teritorijose, institucijų tarpusavio bendradarbiavimą, teikia metodinę, informacinę, konsultacinę, dalykinę pagalbą vaiko atstovams pagal įstatymą, ugdymo įstaigų Vaiko gerovės komisijoms ir pan.

Svarbu paminėti, jog vykdančiam vaiko minimalią (-as) priežiūros priemonę (-es) kiekvienoje savivaldybėje turėtų veikti ugdymo bei kitų įstaigų, nevyriausybinų organizacijų (toliau – NVO) tinklas, leidžiantis kiekvienu atveju vaikui ar jo atstovams pagal įstatymą pasiūlyti reikalingas paslaugas ar pagalbą, tikslingai organizuoti vaikui paskirtus įpareigojimus.

2. Vidutinė priežiūros priemonė

2.1. Vidutinės priežiūros priemonės skyrimas

Remiantis VTAS duomenimis, per 2017 m. (iki 2017-11-08) vidutinė priežiūros priemonė skirta 66 vaikams, iš jų 5 globojamiems (rūpinamiems) šeimoje ir 32 – socialinės globos įstaigoje (žr. Priedas Nr. 2). Atitinkamai globojamų (rūpinamų) vaikų skaičius sudaro 56 proc. visų vaikų skaičiaus, kuriems per 2017 m. skirta vidutinė priežiūros priemonė Lietuvoje.

Dažniausiai vidutinė priežiūros priemonė globojamiems (rūpinamiems) vaikams skirta dėl nepasiektų teigiamų jų elgesio pokyčių, pritaikius minimalią (-ias) priežiūros priemonę (-es) (15 atvejų). Taip pat – padarius nusikaltimo ar baudžiamojo nusižengimo požymių turinčią veiką, tačiau šios veikos padarymo metu vaikas nebuvo sukakęs Lietuvos Respublikos baudžiamajame kodekse nustatyto amžiaus, nuo kurio pagal

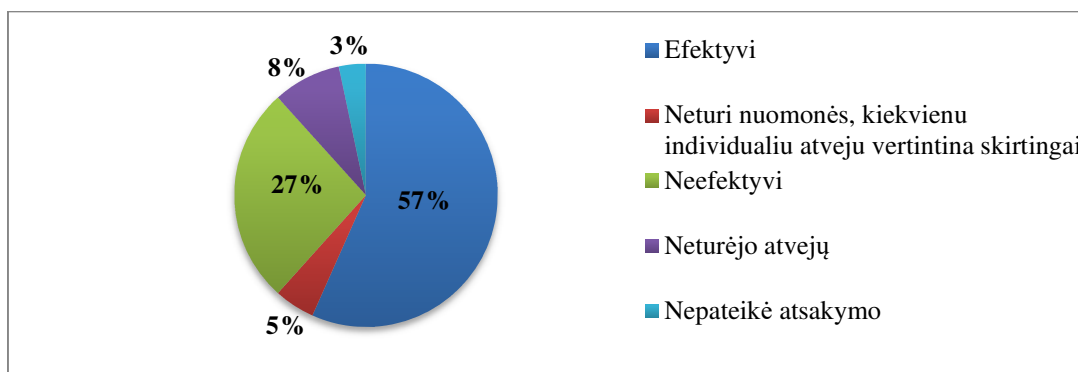
Lietuvos Respublikos baudžiamuosius įstatymus galima baudžiamoji atsakomybė už jo padarytą veiką (6 atvejai), per vieną metų laikotarpį 3 ir daugiau kartų padarius administracinių nusižengimų požymių turinčią veiką, tačiau šios veikos padarymo metu vaikas nebuvo sukakęs Lietuvos Respublikos administracinių nusižengimų kodekse nustatyto amžiaus, nuo kurio atsiranda administracinė atsakomybė (5 atvejai) ir kt.

Atsižvelgiant į minėtą procentinę proporciją globojamų (rūpinamų) vaikų su visų vaikų, kuriems per 2017 m. skirta vidutinė priežiūros priemonė, į tai, jog dažniausiai vidutinė priežiūros priemonė globojamiems (rūpinamiems) vaikams skirta dėl nepasiektų teigiamų jų elgesio pokyčių, pritaikius minimalią (-ias) priežiūros priemonę (-es), nors VTAS, vadovaudamiesi Lietuvos Respublikos civilinio kodekso (toliau – CK) 3.267 str. bei Vaiko globos organizavimo nuostatų, patvirtintų Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2002 m. kovo 27 d. nutarimu Nr. 405, 36 p., nepriklausomai nuo vaiko globos (rūpybos) rūšies ir formos, prižiūri vaiko globą (rūpybą), kontroliuoja globėjo (rūpintojo) veiklą, atlieka peržiūras, sprendžia dėl globos (rūpybos) kylančias problemas, konsultuoja atstovus pagal įstatymą, pedagogus, socialinius darbuotojus, kitus fizinius bei juridinius asmenis ir pačius vaikus jų teisių apsaugos, globos (rūpybos) ir teisės pažeidimų prevencijos klausimais, taip užtikrindami vaiko teisių ir geriausių interesų apsaugą, taip pat VGK, sudarytos iš deleguotų, skirtingas profesijas, kompetencijas bei patirtis turinčių asmenų, teisę siūlyti sprendimus bei pareigą didinti procese dalyvaujančiųjų atsakomybę ir veiklos efektyvumą, darytina prielaida, kad šioje sistemoje trūksta holistinio požiūrio į globotinių (rūpintinių) problemų sprendimą, gali būti nepakankamai motyvuojami vaikų atstovai pagal įstatymą (socialinės globos įstaigos) dalyvauti bei prisiimti atsakomybę vaiko minimalios (-ių) ar vidutinės priežiūros priemonė (-ių) skyrimo bei vykdymo procesuose, kyla abejonių, ar pakankamai skatinama ir siekiama tinkamo atstovų pagal įstatymą teisių ir pareigų įgyvendinimo.

2.2. VTAS dalyvavimas vidutinės priežiūros priemonės vykdyme bei vidutinės priežiūros priemonės efektyvumas

Atkreiptinas dėmesys, kad tik 9 VTAS (15 proc.) nurodė globojamo (rūpinamo) vaiko, esančio stacionaraus pobūdžio vaikų socializacijos centre (toliau – Centras), aplankymus ir globos (rūpybos) peržiūras organizuojantys pagal planą, iš anksto suderinę laiką su Centro atstovais. Vaiko aplankymų metu VTAS specialistas bendrauja su vaiku, Centro administracija, socialiniais darbuotojais, auklėtojais, išsamiai aptaria vaiko elgesio pokyčius. 15 VTAS (25 proc.) globos (rūpybos) priežiūrą vykdo nepilnamečių atostogų metu, kai jie grįžta į socialinės globos įstaigą, 3 VTAS (5 proc.) prašo aplankyti globotinius (rūpintinius) Centro vietas VTAS, kiti VTAS nurodė neturėję tokių atvejų ar informacijos nepateikė.

Daugiau nei pusės VTAS vertinimu, vidutinės priežiūros priemonės skyrimas yra efektyvi vaiko netinkamo elgesio korekcinė priemonė (žr. 3 pav.). Pažymima, kad iš Centro gaunama informacija apie globojamą (rūpinamą) vaiką, jo ugdymo pasiekimus, adaptaciją socializacijos centre, vaiko elgesio pokyčius, jo dalyvavimą savitarpio pagalbos grupėse ar ankstyvosios intervencijos programose. Dėl globojamo (rūpinamo) vaiko galimybės per atostogas grįžti į socialinės globos įstaigą VTAS bendradarbiauja su globėjais (rūpintojais) bei minėtais Centrais. Tačiau VTAS iš Centrų pasigenda laiku pateikiamos informacijos apie netinkamą atstovų pagal įstatymą pareigų vykdymą, skeptiškai vertina retkarčiais organizuojamą nuotolinį vaikų ugdymą, jiems esant Centre.

3 pav. VTAS nuomonė apie vidutinės priežiūros priemonės efektyvumą.

Dalies VTAS nuomone, Centruose stengiamasi neiššaukti negatyvaus vaikų elgesio, daug laiko skiriama adaptacijai, bet nėra koreguojamas jų elgesys. VTAS teigimu, tokie Centrai turėtų būti labai maži, juose turėtų gyventi panašaus amžiaus grupės vaikai (8-10 vaikų). Specialistų darbas su mažesniu vaikų skaičiumi, kai

kiekvienas vaikas sulauktų individualaus dėmesio, būtų atsižvelgta į jo poreikius, pomėgius ir pan., galėtų duoti didesnę teigiamą rezultatą.

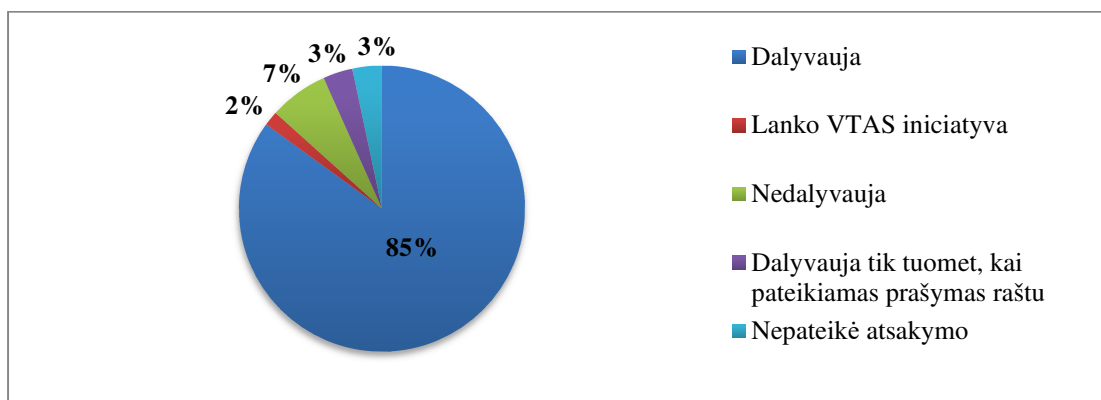
Taip pat, VTAS nuomone, vidutinė priežiūros priemonė ne retai yra pavėluota arba per ankstyva, neišnaudojus visų galimybių per paslaugų vaikui ir jo atstovams pagal įstatymą teikimą. Dažnu atveju skiriasi VGK narių nuomonė dėl priežiūros priemonės skyrimo tikslingumo bei efektyvumo, neorganizuojami aptarimai eigoje, ar artėjant vykdymo termino pabaigai. Nors kaip jau minėta, daugelyje, ypač mažesnių, savivaldybių nėra galimybių vaikams gauti reikalingų paslaugų, toliau susiduriama su specialistų kompetencijos stoka bei neigiamu požiūriu (net ir VGK narių) į delinkventinio elgesio vaikus. Pastebėtina, kad dažniausiai nėra užtikrinamas paslaugų ar pagalbos tęstinumas vidutinei priežiūros priemonei pasibaigus. Taip pat nurodoma vaiko interesų neatitinkanti teismų praktika, kai vidutinė priežiūros priemonė neskiriama likus metams ar mažiau iki vaiko pilnametystės.

Atkreiptinas dėmesys, jog Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2011 m. kovo 9 d. įsakymu Nr. V-376 yra patvirtintas vaiko vidutinės priežiūros priemonės poreikio tyrimo kriterijų aprašas. Vadovaudamasi minėtu aprašu Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministerija tiria vaiko vidutinės priežiūros priemonės poreikį Lietuvoje, imasi veiksmų Įstatymo nuostatomis įgyvendinti. Atsižvelgiant į tai, kad VGK viena iš funkcijų vertinti bendrą situaciją, identifikuoti esminius vaikų netinkamą elgesį lemiančius veiksnius, planuoti ir inicijuoti jų sprendimo galimybes vietos lygmeniu, VTAS – vykdyti savivaldybėje gyvenančių vaikų apsaugą, vaikų globos (rūpybos) priežiūrą (Nuostatų 6.1., 7.2. bei 7.10. p.), *manytina, jog būtų itin svarbus aktyvus šių institucijų bendradarbiavimas keičiantis aktualia informacija, taip siekiant didinti skirtos vidutinės priežiūros priemonės efektyvumą ir atitinkamai užtikrinti vaiko teisėtus interesus, vykdyti prevencines priemones.*

3. Auklėjamojo poveikio priemonės ar teismo įpareigojimai

Per 2017 m. (iki 2017-11-08) apylinkės teismo sprendimu 292 vaikams Lietuvoje skirtos auklėjamojo poveikio priemonės ar teismo įpareigojimai bei draudimai ir jie yra probuojami, iš jų – 7 globojamiems (rūpinamiems) šeimoje, 1 – šeiminoje, 51 – socialinės globos įstaigoje. 9 VTAS (15 proc.) apie skirtas auklėjamojo poveikio priemones ar teismo įpareigojimus globojamiems (rūpinamiems) vaikams nepateikė.

51 VTAS (85 proc.) nurodė, kad VTAS atstovas yra bendradarbiavimo principu veikiančių vaikų gerovės srityje dirbančių specialistų grupės, kuri lanko probuojamus vaikus savivaldybėje, sudėtyje (žr. 4 pav.), tačiau dalis pažymėjo, jog neturi minėtų vaikų sąrašų ar raštu negauna informacijos apie juos.

4 pav. VTAS atstovai, dalyvaujantys bendradarbiavimo principu veikiančių specialistų grupės sudėtyje.

Iš pateiktų duomenų, darytina išvada, kad didžioji dalis VTAS žino informaciją apie apylinkės teismo sprendimu skirtas auklėjamojo poveikio priemones ar teismo įpareigojimus bei draudimus savivaldybėje gyvenantiems vaikams, kartu su kitais specialistais lanko ir vertina jų situaciją, esant poreikiui, gali inicijuoti reikalingą pagalbą. *Svarstytinas klausimas dėl susitarimo su vaikams skirtas priemones padedančia įgyvendinti institucija (teritoriniu probacijos skyriumi) teikti VTAS probuojamų vaikų sąrašus bei kitą informaciją, pavyzdžiui, susijusią su globojamiems (rūpinamiems) vaikams skirtų auklėjamojo poveikio priemonių ar teismo įpareigojimų bei draudimų vykdymo rezultatais (ir tarpiniais), tikslingumo.*

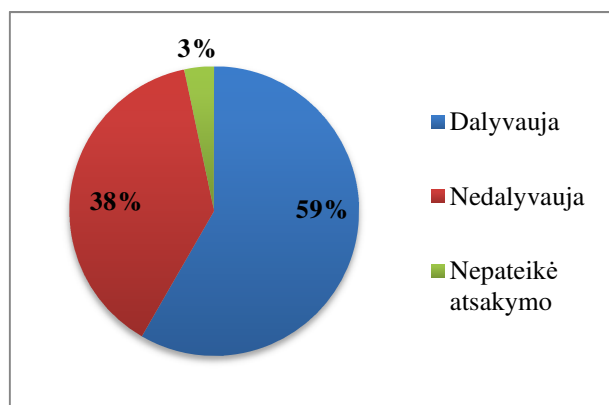
4. Bendradarbiavimas, teikiant informaciją apie sunkumus patiriantį ar socialiai netinkamai besielgiantį globojamą (rūpinamą) vaiką

26 VTAS (43,33 proc.) nurodė, kad *globojamo (rūpinamo) vaiko* atstovai pagal įstatymą, ugdymo įstaigos, teisėsaugos ar kitos vaiko gerove suinteresuotos institucijos laiku informuoja skyrių apie vaiką, kuris vengia ar nelanko ugdymo įstaigos, jo elgesys daro žalą ar kelia pavojų jam pačiam ar aplinkiniams, 21 VTAS (35 proc.) – dažniausiai informuojami laiku, 10 VTAS (16,67 proc.) – paprastai informuojami per vėlai, o 3 VTAS (5 proc.) atsakymo nepateikė.

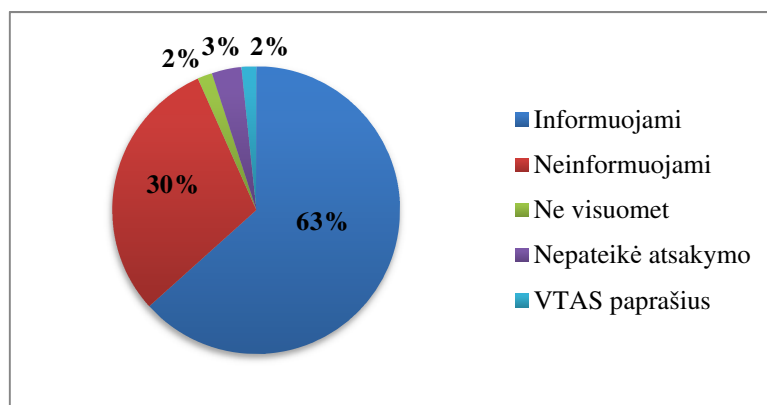
Remiantis VTAS duomenimis, bendradarbiavimo su kitomis institucijomis VTAS praktikoje apie probleminio elgesio globojamus (rūpinamus) vaikus dažniausiai informacija keičiamasi žodžiu, raštu ar tarpžinybinių pasitarimų metu, tokią praktiką nurodė 25 VTAS (41,67 proc.), raštu ar tarpžinybinių pasitarimų metu – 8 VTAS (13,33 proc.), žodžiu arba raštu – 13 VTAS (21,67 proc.); tik žodžiu – 5 VTAS (8,33 proc.); tik raštu – 6 VTAS (10 proc.); kartą per savaitę organizuojamų išvažiuojamųjų pasitarimų seniūnijose metu – 1 VTAS (1,67 proc.), informacijos nepateikė – 2 VTAS (3,33 proc.).

Pažymėtina, jog 18 VTAS (30 proc.) nurodo, jog bendradarbiavimo problemų su kitomis institucijomis nekyla, tačiau 31 VTAS (51,67 proc.) – informacijos nepateikė, tad *nėra aišku, ar VTAS patenkinti esamu bendradarbiavimu, ar bendradarbiavimas vyksta efektyviai*. 3 VTAS (5 proc.) pažymėjo, kad kyla sunkumų dėl nesavalaikio informacijos pateikimo (atkreiptinas dėmesys, jog aukščiau nurodyta, kad 16,67 proc. VTAS paprastai apie vaiką, kuris vengia ar nelanko ugdymo įstaigos, jo elgesys daro žalą ar kelia pavojų jam pačiam ar aplinkiniams informuojami per vėlai), 2 VTAS (3,33 proc.) įvardijo atsainų atstovų pagal įstatymą bendradarbiavimą bei jų pareigų vykdymą (apsiribojama tik informacijos perdavimu), 4 VTAS (6,67 proc.) įvardijo pačių didelį darbo krūvį, dėl ko negali tinkamai reaguoti į visus atvejus bei dalyvauti sprendimų priėmimo, taip pat įvardyta ugdymo įstaigų ar specialistų nepakankamų kompetencijų arba atsakomybės perkėlimo VTAS problema, esant vaiko įtraukimo į įvairias socialinio emocinio ugdymo ir kt. prevencines programas sunkumams (2 VTAS, 3,33 proc.). Taip pat nurodoma, kad mažesnių miestelių ar kaimo ugdymo įstaigos vengia informuoti VTAS apie ugdymo įstaigą nelankančius vaikus.

Atsižvelgiant į tai, kad ugdymo įstaigose veikia Vaiko gerovės komisijos, kurios nagrinėja ugdytinių pasiekimų, elgesio, prevencinių programų įgyvendinimo tikslingumo ir kt. klausimus, taip pat teikia prašymus V GK skirti vaikui minimalią (-ias) ar vidutinę priežiūros priemonę (-es), o VTAS vykdo globojamų (rūpinamų) vaikų globos (rūpybos) priežiūrą, teirautasi apie VTAS atstovų dalyvavimą minėtų komisijų posėdžiuose (žr. 5 pav.) bei jų informavimą apie globojamam (rūpinamam) vaikui taikytas elgesio korekcijos priemones ugdymo įstaigoje. 38 VTAS (63 proc.) nurodė, kad kaip globos (rūpybos) priežiūrą vykdanți institucija, yra informuojami apie globojamam (rūpinamam) vaikui ugdymo įstaigose taikomas priemones, siekiant elgesio korekcijos (žr. 6 pav.).

5 pav. VTAS dalyvavimas ugdymo įstaigų Vaiko gerovės komisijose.

6 pav. Informacijos perdavimas VTAS apie globojamam (rūpinamam) vaikui ugdymo įstaigose taikomas priemones, siekiant elgesio korekcijos.

Dalies VTAS nuomone, *globojamam (rūpinamam) vaikui* ugdymo įstaigose taikomų priemonių, siekiant elgesio korekcijos, efektyvumas priklauso nuo daugelio dalykų: specialistų, teikiančių pagalbą, kompetencijos; nuo paties vaiko motyvacijos priimti pagalbą ir pan. Taip pat įvardijamas kvalifikuotų specialistų trūkumas, ypatingai psichologų, dirbančių su delinkventinio elgesio vaikais. *Dažnai iki minimalios (-ių) priežiūros priemonės (-ių) paskyrimo su vaikais dirba faktiškai tie patys specialistai, kurie vėliau tampa priemonės (-ių)*

priežiūros vykdytojais. Kai kurie VTAS nurodė, jog savivaldybėse (regionuose) būtų reikalingi specializuoti centrai, kurie įgyvendintų vieningą specialistų rengimo metodiką, esant poreikiui, galėtų teikti rekomendacijas, rengtų ilgamečius planus situacijai spręsti, kadangi delinkventinio elgesio vaikų skaičius, VTAS nuomone, sparčiai didėja. Pažymima, jog teigiamus vaiko elgesio pokyčius pasiekti trukdo ugdymo įstaigų delsimas (linkę slėpti) priimti sprendimus dėl poveikio priemonių skyrimo – specialistai vengia ieškoti sprendimų ar naudoti atitinkamas priemones, siekdami neįvesti galimos destruktijos klasėse, popamokinės veiklos grupėse, nurodydami, jog pats, su sunkumais susiduriantis vaikas, vengia kontakto ar nepriima siūlomų paslaugų, dažnu atveju, siekiant elgesio korekcijos, ugdymo įstaigose imamasi priemonių per vėlai, kai probleminis vaiko elgesys jau būna sunkiai kontroliuojamas. VTAS nuomone, taikomų elgesio korekcijos priemonių neefektyvumui įtakos turi ir nepakankamas institucijų bendradarbiavimas bei priemonių vykdymo kontrolės nebuvimas.

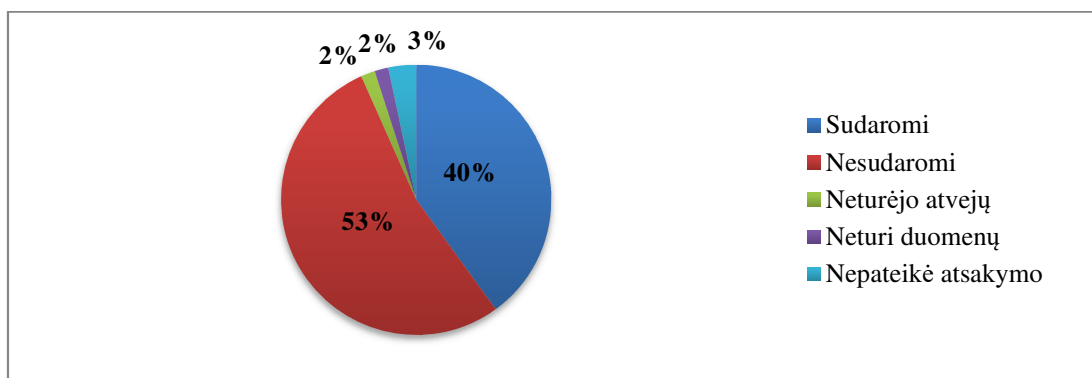
Nuo 2017 m. rugsėjo 1 d. įsigaliojusios Įstatymo nuostatos, taip pat aiškesnis vaiko minimalios (-ių) ar vidutinės priežiūros priemonės (-ių) vykdymo proceso dalyvių funkcijų bei atsakomybių paskirstymas, reglamentuotas Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro, Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro ir Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2017 m. rugpjūčio 28 d. įsakymu Nr. V-651/A1-455/V-1004 patvirtintame Koordinuotai teikiamų švietimo pagalbos, socialinių ir sveikatos priežiūros paslaugų tvarkos apraše (toliau – Tvarkos aprašas), *manytina, turės įtakos efektyvesniam paslaugų bei pagalbos vaikui ir (ar) jo atstovams pagal įstatymą suteikimo ir tarpinstitucinio bendradarbiavimo užtikrinimui.*

Remiantis VTAS duomenimis, vadovaujantis nauja Įstatymo redakcija bei Tvarkos aprašu, iki 2017 m. lapkričio 8 d. 44 savivaldybių administracijose (**73,33 proc.**) buvo įsteigtas TBK etatas, iš jų 8 savivaldybėse pradėti organizuoti konkursai minėtai pareigybei užimti. 13 (**21,67 proc.**) – toks etatas neįsteigtas, 3 VTAS (**5 proc.**) informacijos nepateikė.

5. Paslaugų, pagalbos vaikui ir (ar) jo atstovui pagal įstatymą poreikio nustatymas, jų įgalinimo bei vaiko minimalios (-ių) ar vidutinės priežiūros priemonės (-ių) vykdymo kontrolė

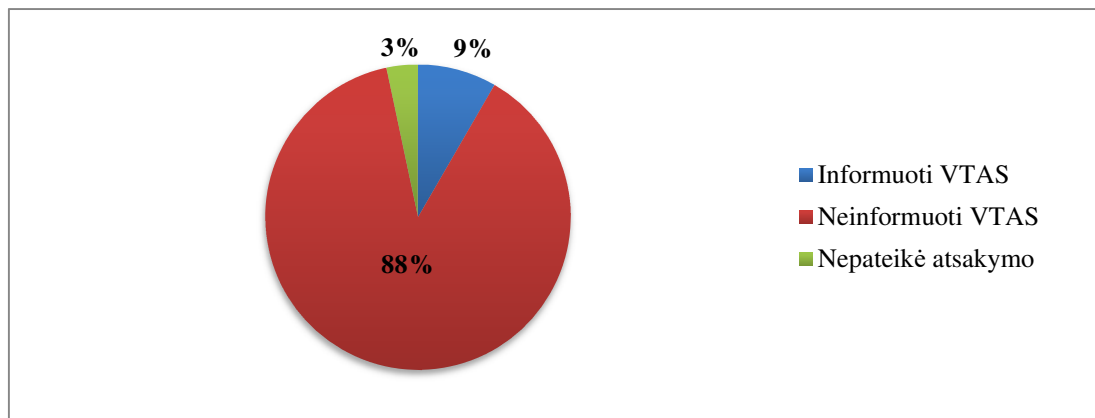
Laikantis požiūrio, kad probleminis vaikų elgesys atsiranda dėl tam tikrų priežasčių ir nėra atsitiktinė pasekmė, pagalbos vaikui planavime svarbų vaidmenį atlieka vaiko artimiausios aplinkos asmenys – atstovai pagal įstatymą. Įstatyme įtvirtintas visapusiškumo principas deklaruoja, kad vaikui skiriant minimalią (-ias) ar vidutinės priežiūros priemonę (-es), įvertinamas kitų paslaugų, pagalbos vaikui ir (ar) jo atstovams pagal įstatymą poreikis ir užtikrinamas jų teikimas. Vaiko atstovų pagal įstatymą įgalinimas, tiesiogiai sietinas su vaiko elgesio problemų šalinimu, kuriame dalyvauja ir padeda vaikui jo artimiausios aplinkos asmenys.

Atkreiptinas dėmesys, kad priėmus sprendimą dėl vaiko minimalios (-ių) ar vidutinės priežiūros priemonės (-ių) skyrimo, *šiek tiek mažiau nei pusėje savivaldybių yra sudaromas globojamam (rūpinamam) vaikui, esant poreikiui, atstovams pagal įstatymą, individualus vaiko minimalios (-ių) ar vidutinės priežiūros priemonės (-ių) vykdymo planas* (žr. 7 pav.). Jo sudaryme paprastai dalyvauja priežiūros priemonę vykdančias asmenys, vaiko atstovai pagal įstatymą, pagal poreikį, kiti specialistai (nurodė 17 VTAS, **28,33 proc.**). Galima išskirti, jog iš jų, *retais atvejais į plano sudarymą kviečiami patys globotiniai (rūpintiniai)* – 5 VTAS (**8,33 proc.**) duomenys. 3 VTAS (**5 proc.**) nurodė paprastai koreguojantys vaiko globos (rūpybos) planą. 5 VTAS (**8,33 proc.**) pažymėjo, kad planai sudaromi socialinės globos įstaigoje (*paskyrus ją priežiūros priemonės vykdančiu asmeniu!*), dalyvaujant įstaigos specialistams, tiesiogiai dirbantiems su vaiku.

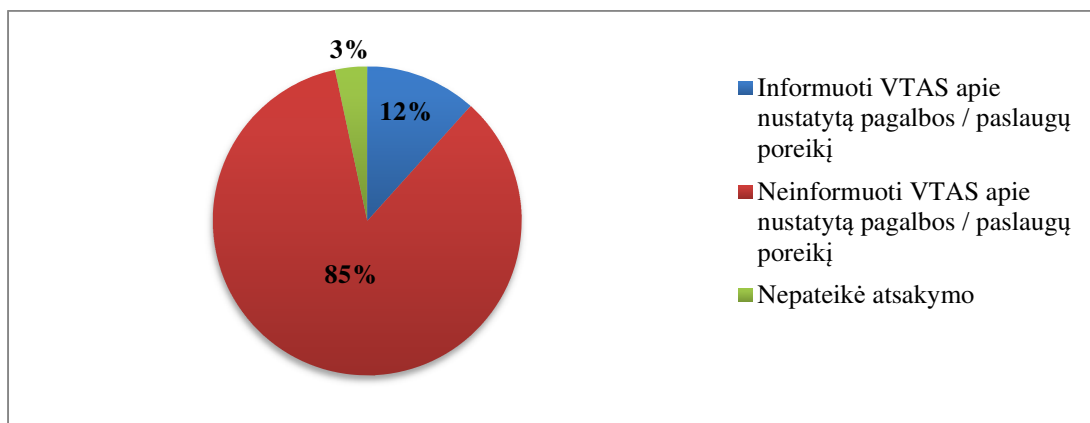
7 pav. VTAS duomenys apie globotiniui (rūpintiniui) sudaromus individualius vaiko priežiūros priemonės vykdymo planus

Per 2017 m. 5 VTAS (**9 proc.**) nurodė gavę informaciją žodžiu / raštu iš vaiko priežiūros priemonę (-es) vykdančio asmens apie netinkamą globojamo (rūpinamo) vaiko atstovų pagal įstatymą pareigų vykdymą (nedalyvavimą vykdant vaiko priežiūros priemonę (-es)), (žr. 8 pav). Esant pranešimui, atstovai pagal įstatymą konsultuoti VTAS specialisto ar nukreipti pas GIMK specialistus, siūlyta intensyvuoti psichologo paslaugas, peržiūrėti ir papildyti individualų socialinės globos planą, telkti socialinės globos įstaigos kolektyvą komandiniam darbui. Remiantis VTAS pateiktais duomenimis, administracinė atsakomybė globojamų (rūpinamų) vaikų atstovams pagal įstatymą taikyta nebuvo.

8 pav. Informacijos perdavimas VTAS apie netinkamą globojamo (rūpinamo) vaiko atstovų pagal įstatymą pareigų vykdymą per 2017 m.

Taip pat iš VTAS duomenų matyti, jog savivaldybėse nėra susiformavusi praktika, priėmus sprendimą dėl globojamo (rūpinamo) vaiko priežiūros priemonės (-ių) skyrimo, savivaldybės administracijos direktoriaus įsakymu (ar kita forma) nustatyti pagalbos / paslaugų poreikį (skirti įpareigojimus) vaiko atstovams pagal įstatymą (žr. 9 pav.). Tik 7 VTAS (**11,67 proc.**) nurodė globotinių (rūpintinių) atstovams pagal įstatymą per 2017 m. skyrę GIMK specialistų ar psichologo konsultacijas, ar įpareigojimą lankyti tėvystės įgūdžių ugdymo užsiėmimus, ar rekomendavę socialinės globos įstaigos darbuotojams organizuoti atitinkamus mokymus.

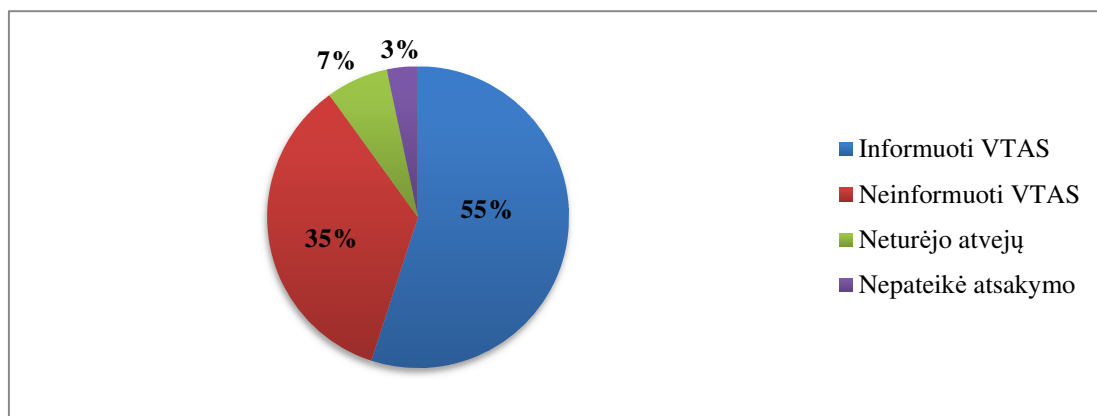

9 pav. VTAS duomenys apie nustatytą globotinių (rūpintinių) atstovams pagal įstatymą paslaugų ar pagalbos poreikį (skirtus įpareigojimus) per 2017 m.

Dažniausiai VTAS (32 VTAS, **53,33 proc.**), organizuodami darbą su globėjais (rūpintojais), patys teikia jiems metodinę paramą ar konsultuoja juos, kai globojamam (rūpinamam) vaikui skiriama minimali (-os) ar vidutinė priežiūros priemonė (-s). 14 VTAS (**23,33 proc.**) pasitelkia GIMK ar rekomenduoja kitus specialistus, kurie rengia mokymus, seminarus, pagalbos grupes žinių, įgūdžių įgijimui, gilinimui. Kiti pažymėjo neturintys praktikos (4 VTAS, **6,66 proc.**) ar informacijos nepateikė.

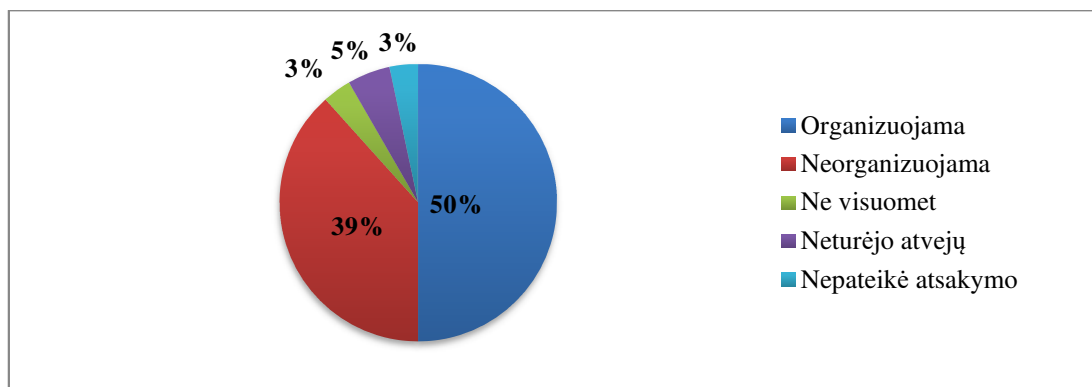
33 VTAS (**55 proc.**) nurodė gaunantys informaciją iš vaiko minimalios (-ių) ar vidutinės priežiūros priemonę (-es) vykdančio asmens apie globojamo (rūpinamo) vaiko priežiūros priemonės vykdymą eigoje ar artėjant vaiko priežiūros priemonės termino pabaigai (žr. 10 pav.). Priežiūros priemonę vykdančias asmenys siunčia vykdymo ataskaitą VGK ir (ar) VTAS (31 VTAS, **51,67 proc.**), 1 VTAS (**1,67 proc.**) informuojamas,

esant skirtų įpareigojimų nevykdymui, dar 1 VTAS (**1,67 proc.**) nurodė informaciją apie vykdymo eigą gaunantis tik žodžiu.

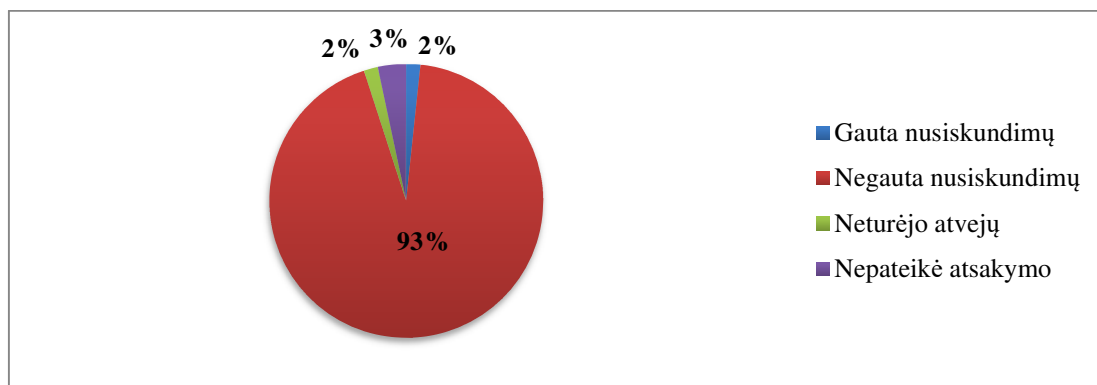
10 pav. Informacijos perdavimas VTAS apie prižiūros priemonės vykdymą eigoje ar artėjant vaiko prižiūros priemonės termino pabaigai.

Be to, VTAS duomenimis, praktikoje globojamo (rūpinamo) vaiko prižiūros priemonės vykdymo veiksmingumas, rezultatai, jai baigiantis, aptariami kartu su vaiku, jo atstovais pagal įstatymą, kitomis atsakingomis institucijomis bendrai organizuotame pasitarime *tik pusėje iš visų savivaldybių* (žr. 11 pav.).

11 pav. VTAS duomenys apie organizuojamus aptarimus dėl vaiko prižiūros priemonės veiksmingumo, rezultatų eigoje ar jai baigiantis.

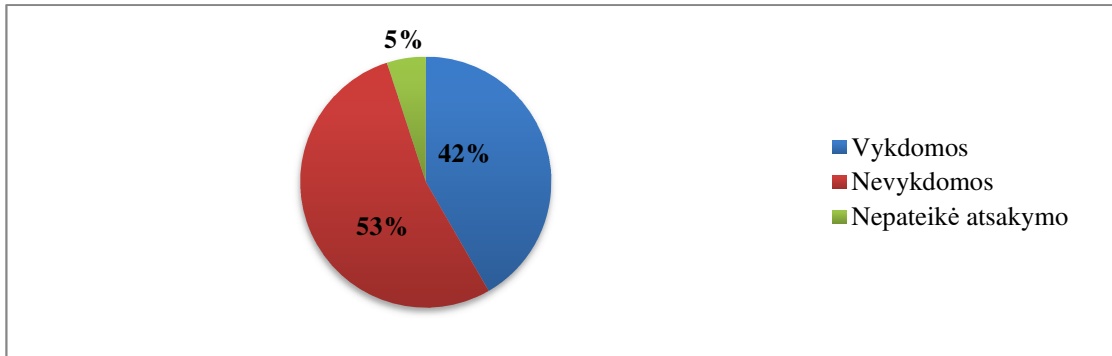
Per 2017 m. *tik viena savivaldybė* turėjo atvejų dėl nusiskundimų (galimų vaiko teisių pažeidimų) globojamo (rūpinamo) vaiko prižiūros priemonės vykdančio asmens veikla (iš paties vaiko, jo atstovų pagal įstatymą ar kitų institucijų) dėl ko VTAS kreipėsi į Centro steigėją bei teisėsaugos institucijas (žr. 12 pav.).

12 pav. VTAS duomenys dėl nusiskundimų globojamo (rūpinamo) vaiko prižiūros priemonę vykdančio asmens veikla.

VTAS pateiktais duomenimis, 25 savivaldybėse (**41,67 proc.**) yra vykdomos elgesio korekcijos metodikos, socialinio-emocinio ugdymo, vaikų vasaros užimtumo programos ir pan. (žr. 13 pav.). Paprastai jas vykdo švietimo įstaigos (OLWEUS, LIONS QUEST „Paauglystės kryžkelė“, „Antras žingsnis“, „VEIK“,

„Elgesys, pokytis, pasikeitimas“), rečiau NVO ar vaikų dienos centrai, ar teritoriniai probacijos tarnybos skyriai – daugiau susijusias su smurtinio elgesio keitimu. 32 VTAS (53,33 proc.) nurodė, kad tokių metodikų / programų savivaldybėje nėra, 3 – atsakymo nepateikė. VTAS nuomone, šalyje nėra pakankamai išplėtotos švietimo, sveikatos, socialinės paslaugos vaikui ir jo atstovams pagal įstatymą, dažnu atveju trūksta specialistų (ypač psichologų arba darbui su delinkventinio elgesio vaikais), kurie konsultuotų vaikus pagal poreikį, ypač mažesnėse savivaldybėse. Taip pat pasigendama elgesio korekcijos programų, prevencijos programų, kitų priežiūros priemonių įvairovės, nėra parengta praktinių minimalios (-ių) ar vidutinės priežiūros priemonės (-ių) vertinimo metodikų (vadovų) ir pan.

13 pav. VTAS duomenys apie savivaldybėje vykdomas vaikų elgesio korekcijos metodikas.

Atkreiptinas dėmesys, jog moksliniuose tyrimuose² pažymimas suaugusiųjų polinkis galvoti, kad paaugliai yra potencialūs problemų kėlėjai, socialinių normų pažeidėjai, nepajėgūs visapusiškai mąstyti, kaip tai daro suaugę žmonės. Vyrauja tendencija juos vertinti iš trūkumais grįstos perspektyvos, ypač jau nusikaltusius ar linkusius tai daryti vaikus. Vaiko įgalinimo filosofija siūlo remtis stiprybėmis grįstu požiūriu ir orientotis į vaiko gebėjimus. Manytina, kad savivaldybės administracijos, ugdymo įstaigos Vaiko gerovės komisijos narių, priežiūros priemonių vykdytojų nuostatos vaikų atžvilgiu glaudžiai siejasi su paties vaiko tikėjimu savo jėgomis pasikeisti, motyvacija keistis ir tobulėti. Pagal vaiko minimalios (-ių) ar vidutinės priežiūros priemonės (-ių) skyrimo pagrindus su vaiku dirbantys žmonės neturėtų spręsti apie jo veikimą ar neveikimą priemonių vykdymo metu. Esminiai principai įgyvendinant stiprybėmis grįstą filosofiją yra tikėjimas, kad vaikas gali kontroliuoti savo elgesį bei mokytis iš savo padarytų klaidų; požiūris, kad klaidų darymas yra žmogaus vystymosi ir asmenybės brendimo proceso dalis; nuostata, kad nepasisekus vaikui kokioje nors veikloje, reikia jį palaikyti, jam padėti ir bandyti dar kartą pasiekti tikslų.

Apibendrinant, matyti:

1. nevienoda savivaldybių globojamo (rūpinamo) vaiko minimalios (-ių) ar vidutinės priežiūros priemonės (-ių) skyrimo, vykdymo, kontrolės bei bendradarbiavimo praktika. Galima daryti prielaidą, kad V GK narių (tarp jų ir VTAS, kuris globojamo (rūpinamo) vaiko atžvilgiu, turėtų atlikti aktyvesnį vaidmenį, vykdydamas teisės aktų nustatytą funkciją – prižiūrėti vaiko globą (rūpybą)) darbas su vaiku ir jo atstovais pagal įstatymą dažnu atveju nutrūksta paskyrus vaiko priežiūros priemonę;
2. itin retai vaikui skyrus priežiūros priemonę nustatomas pagalbos / paslaugų poreikis jo atstovams pagal įstatymą;
3. tik pusėje iš visų savivaldybių yra sudaromi globojamam (rūpinamam) vaikui bei jo atstovams pagal įstatymą individualūs vaiko priežiūros priemonės vykdymo planai ar ši atsakomybė perduodama atstovams pagal įstatymą;
4. tik pusėje iš visų savivaldybių globojamo (rūpinamo) vaiko priežiūros priemonės vykdymo veiksmingumas, rezultatai, eigoje ar jai baigiantis, aptariami kartu su vaiku, jo atstovais pagal įstatymą, kitomis atsakingomis institucijomis bendrai organizuotame pasitarime ir kt.;
5. vaiko priežiūros priemonės vykdymo procese dalyvaujančių asmenų bendradarbiavimo stoka, dėl ko, manytina, nėra tinkamai užtikrinamas pagalbos vaikui tęstinumas, sėkminga vaiko socialinė integracija bendruomenėje, pasibaigus vaikui skirtų priežiūros priemonių vykdymui.

² Finn, J.L. Text and turbulence: representing adolescence as pathology in services. Childhood, 2001.
Driskell, D. Creating better cities with children and youth: a manual for participation, 2002.

Svarbu pažymėti, kad nuoseklus tarpinstitucinis bendradarbiavimas, kuris vyksta suderintus veiksmus, tikslingai renkantis priemones ir vertinant jų įgyvendinimo rezultatus tiek prevencinėje, tiek įgūdžių ugdymo ir kitose srityse – galimybė sumažinti vaiko minimalios (-ių) ar vidutinės priežiūros priemonės (-ių) skyrimo poreikį. Priešingai nei rodo savivaldybių praktika, didesnis dėmesys turėtų būti skiriamas darbui ne tik su pasekmėmis, bet ir priežastimis.

Tarnyba, atsižvelgdama į atliktos apklausos rezultatus, atkreipia dėmesį ir siūlo:

1. VTAS, teikiant išvadą dėl minimalios (-ių) priežiūros priemonės (-ių), visapusiškai įvertinti Įstatymo nuostatų dėl globalinio (rūpintinio) atstovų bei minimalios (-ių) priežiūros priemonės (-ių) vykdytojų teisių bei pareigų įgyvendinimą.

2. VTAS vengti globalinio (rūpintinio) minimalios (-ių) priežiūros priemonės (-ių) vykdančiu asmeniu siūlyti, o VGK skirti, vaiko atstovą pagal įstatymą (socialinės globos įstaigą). Inicijuoti globėjams (rūpintojams) reikalingą pagalbą, siūlyti socialinės globos įstaigos darbuotojams mokymus darbui su delinkventinio elgesio vaikais, bendravimo su vaikais srityje, gerinti jų gebėjimus vykdyti prevenciją, teikti kompleksinę pagalbą, bendradarbiaujant su kitais vaiko gerovės srityje dirbančiais specialistais.

3. Institucijoms, kurios dalyvauja vaiko minimalios (-ių) priežiūros priemonės (-ių) skyrimo bei vykdymo procese, derinti veiksmus, tikslingai renkantis priemones ir vertinant jų įgyvendinimo rezultatus (ir eigoje) tiek prevencinėje, tiek įgūdžių ugdymo ir kitose srityse bei sudaryti vaikui ir (ar) jo atstovui pagal įstatymą individualų vaiko priežiūros priemonės vykdymo planą. Svarbu su minėtu planu supažindinti vaiką bei jo atstovą pagal įstatymą, išaiškinant kokiais veiksmais bei priemonėmis bus siekiama teigiamo pokyčio.

4. VTAS ir ugdymo įstaigų Vaiko gerovės komisijoms, sudaryti susitarimus dėl laiku teiktinos informacijos apie globojamo (rūpinamo) vaiko elgesio svarstymą, siekiant geriausių jo interesų užtikrinimo bei tinkamo globos (rūpybos) plano įgyvendinimo.

5. VTAS ir teritoriniams probacijos tarnybos skyriams, sudaryti susitarimus dėl reguliariai teiktinos informacijos apie teismo sprendimu, globaliniams (rūpintiniams) skirtas auklėjamojo poveikio priemones ar teismo įpareigojimus bei draudimus, bei sudaryti probuojamų nepilnamečių sąrašus, siekiant inicijuoti jiems ir (ar) jų atstovams pagal įstatymą pagalbą.

6. VTAS vykdyti vaiko, kuriam skirta vidutinė priežiūros priemonė, globos (rūpybos) priežiūrą teisės aktuose nustatytais terminais, apilankant vaiką ar organizuojant jo globos (rūpybos) peržiūrą Centre, siekiant jo teisės pasisakyti visais jį liečiančiais klausimais įgyvendinimo bei kitų teisių ir geriausių interesų užtikrinimo.

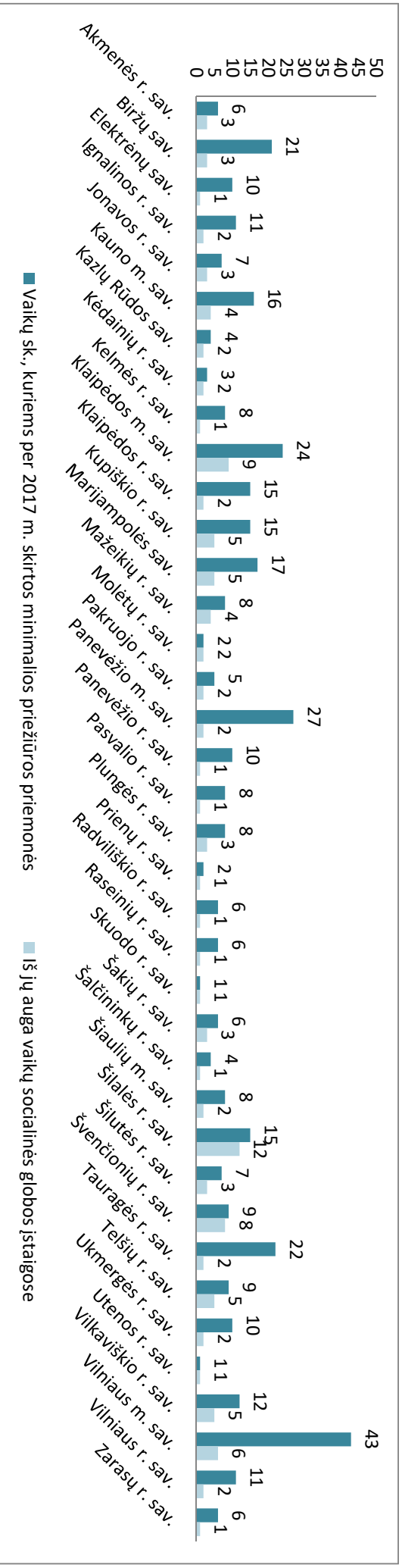
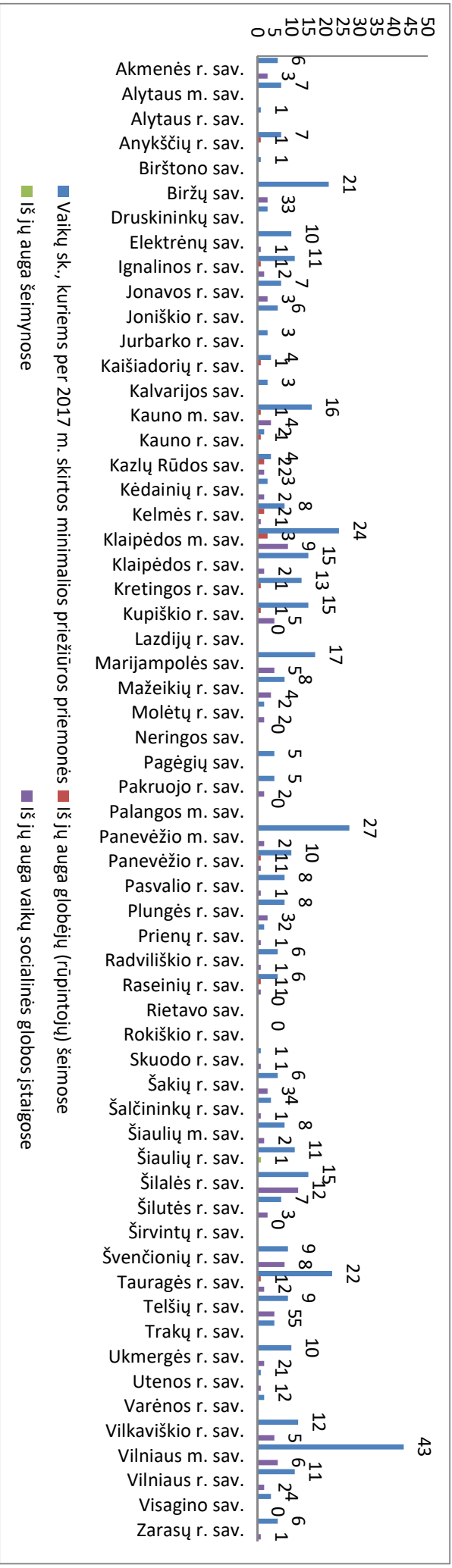
7. VTAS ir Centrams, sudaryti susitarimus dėl laiku teiktinos informacijos apie netinkamą atstovų pagal įstatymą pareigų vykdymą, siekiant jų aktyvaus dalyvavimo vaiko vidutinės priežiūros priemonės vykdymo procese, esant poreikiui, atsakomybės jiems taikymo.

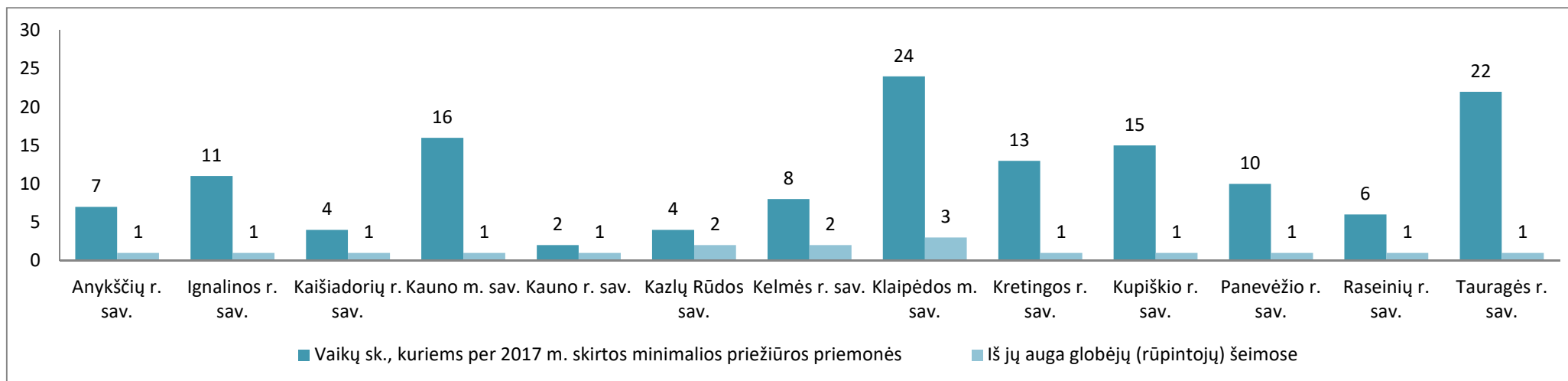
8. Institucijoms, kurios dalyvauja vidutinės priežiūros priemonės vykdymo procese, pasibaigus nustatytam priežiūros ar auklėjamojo poveikio priemonių vykdymo terminui, objektyviai įvertinti Centro rekomendacijas, vaiko socialinę aplinką bei siekti vaiko socialinės integracijos į bendruomenę užtikrinimo.

9. TBK atlikti savivaldybėje sunkumus patiriantiems vaikams ir (ar) jų atstovams pagal įstatymą galimų gauti paslaugų ir (ar) pagalbos priemonių analizę, sudaryti socialinių paslaugų žemėlapių bei, esant poreikiui, teikti siūlymus savivaldybės administracijos direktoriui dėl vaiko priežiūros priemonių tobulinimo, kartu su savivaldybės administracija spręsti klausimą dėl reikalingų paslaugų prieinamumo bei užtikrinimo.

10. Savivaldybės administracijai plėsti įstaigų, organizacijų, galinčių suteikti socialines ir (ar) kitas reikalingas paslaugas vaikui ir jo šeimai tinklą, skatinti aktyvesnę bendradarbiavimą su NVO, bendruomeninėmis ir kitomis institucijomis, siekiant gerinti vaiko teisių apsaugą, vaikų užimtumą bei nenutrūkstamos pagalbos savivaldybėje teikimą, rūpintis prevencinio darbo veiksmingumu.

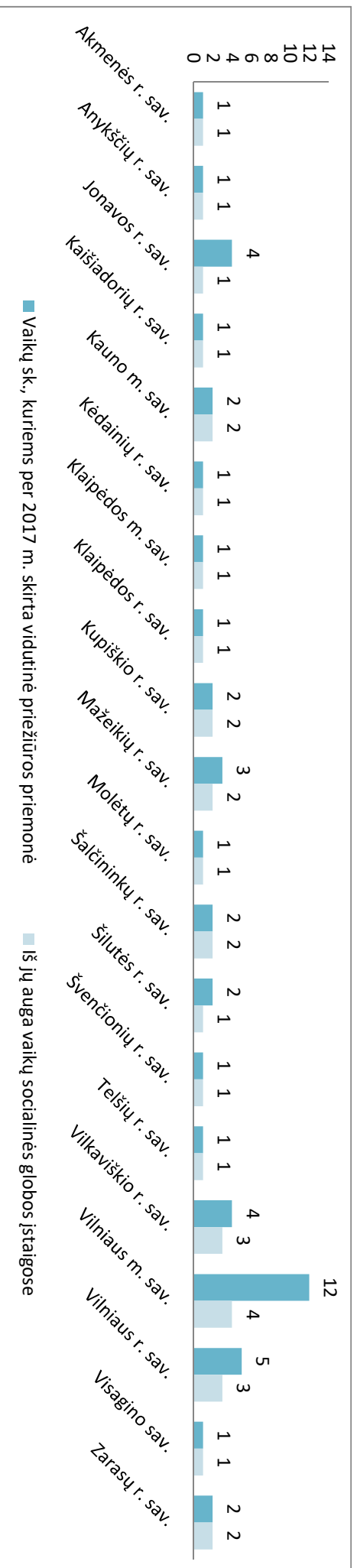
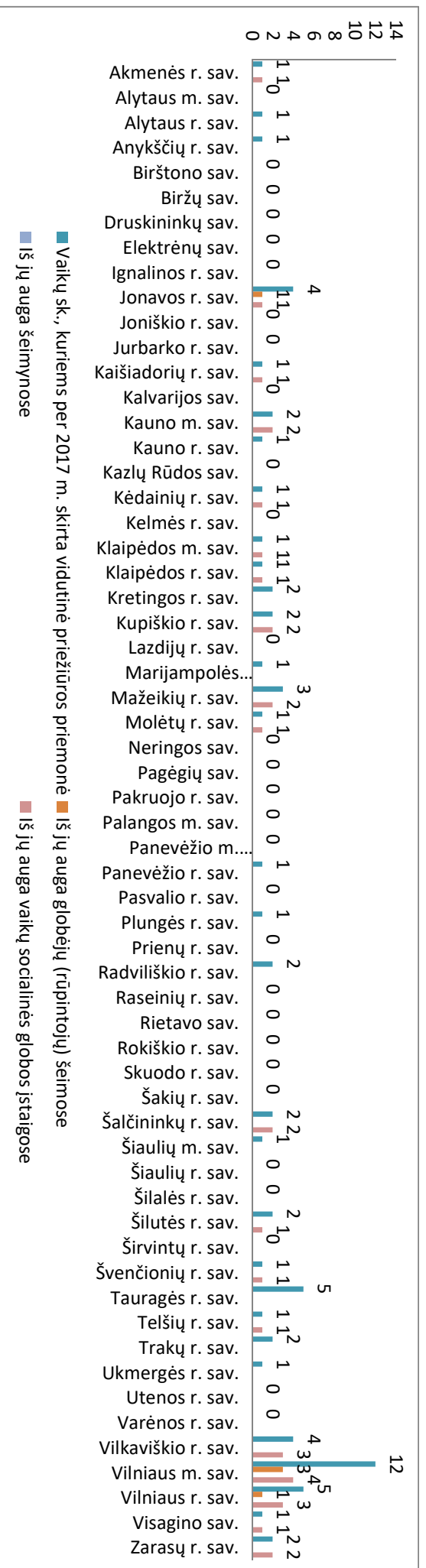
VTAS DUOMENYS APIE PER 2017 M. NEPILNAMEČIAMS SKIRTAS MINIMALIAS PRIEŽIŪROS PRIEMONES LIETUVOJE

Pažymėtina, kad per 2017 m. 1 globotiniui (rūpintiniui), augančiam Šeimynoje, buvo skirtos minimalios priežiūros priemonės.

VTAS DUOMENYS APIE PER 2017 M. NEPILNAMEČIAMŠ SKIRTAS VIDUTINES PRIEŽIŪROS PRIEMONES LIETUVOJE

Iš VTAS pateiktų duomenų matyti, kad per 2017 m. Joniškio r., Vilniaus r. bei Vilniaus m. 5 be tėvų globos likusiems vaikams, augantiems globėjų (rūpintojų) šeimose, buvo skirta vidutinė priežiūros priemonė.